

ЗАМАНА

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Басма органла Къабарты-Малкърны юсюнден

Арсен КАНОКОВ:

Битеу муратларыбыз толлуқларына ишеклитим жокъду

Къабарты-Малкър орт жылда социальный сферада, экономикада да алға улуу аттаи этгенди. Инвесторларга проекттерин жашауда бардырыгъа битеу амалла кыралгъанлары, промышленностька, эл молкте тутучулукъ этлениги республиканы айнырғыа, халкыны къолайлыгын игилендирге он бергенди. Экономикада быллыл төрениулетге жетишүүню жолларында элди келер элден элден келеринден КъМР-ни Башчысы Арсен Канокон айттады:

«Арт жылда федеральный араны регионала бла байламлы политикасы иги да төрленгенди. РР-ни башчылары айткъанлары, регионланы айнытуда баш магъаналы проекткени жашауда бардырыгъа кырал гаранттила берилгенлери да жашуа федеральный ардан регионлагъа бурилгъанын көргөздиле. Бек алгъа ол бизнесин ишине советлик этгенди. Бугагъа регионала, ол санда Къабарты-Малкърда да, улуу инвестиция проекте жарашдырылып, жашауда бардырыгъанды. Аланы таймалугъа россиялы компанияла бла бирге шы кыраллы предпринимательде да къатышдыла.

«Арт жылда федеральный ардан регионала бла байламлы политикасы иги да төрленгенди. РР-ни башчылары айткъанлары, регионланы айнытуда баш магъаналы проекткени жашауда бардырыгъа кырал гаранттила берилгенлери да жашуа федеральный ардан регионлагъа бурилгъанын көргөздиле. Бек алгъа ол бизнесин ишине советлик этгенди. Бугагъа регионала, ол санда Къабарты-Малкърда да, улуу инвестиция проекте жарашдырылып, жашауда бардырыгъанды. Аланы таймалугъа россиялы компанияла бла бирге шы кыраллы предпринимательде да къатышдыла.

«Арт жылда федеральный ардан регионала бла байламлы политикасы иги да төрленгенди. РР-ни башчылары айткъанлары, регионланы айнытуда баш магъаналы проекткени жашауда бардырыгъа кырал гаранттила берилгенлери да жашуа федеральный ардан регионлагъа бурилгъанын көргөздиле. Бек алгъа ол бизнесин ишине советлик этгенди. Бугагъа регионала, ол санда Къабарты-Малкърда да, улуу инвестиция проекте жарашдырылып, жашауда бардырыгъанды. Аланы таймалугъа россиялы компанияла бла бирге шы кыраллы предпринимательде да къатышдыла.

«Арт жылда федеральный ардан регионала бла байламлы политикасы иги да төрленгенди. РР-ни башчылары айткъанлары, регионланы айнытуда баш магъаналы проекткени жашауда бардырыгъа кырал гаранттила берилгенлери да жашуа федеральный ардан регионлагъа бурилгъанын көргөздиле. Бек алгъа ол бизнесин ишине советлик этгенди. Бугагъа регионала, ол санда Къабарты-Малкърда да, улуу инвестиция проекте жарашдырылып, жашауда бардырыгъанды. Аланы таймалугъа россиялы компанияла бла бирге шы кыраллы предпринимательде да къатышдыла.

Ахыры 2-чи бетгеде.

Парламент

Врачланы хакълары кетюрюледе, алагъа жазылыуку электрон амалы сунджыриледе

«КъМР-де саулуқ сакълауно косоенди» республикалы закон къалай топуруладе? Ма аны аныкъларгъа кюрешгендиле Парламентни Уруну, социальный политика эмда саулуқ сакълау жаны бла комитетини улуу жыйылуна къатышканды.

Депутатланы алларында КъМР-ни саулуқ сакълау министри Ирма Шетова сөлешгенди. Ол билдиргенча, арт жылда битеу бөлөмде кемчилликени кетюрге иги көсек ача бөлөнгенди, ол санда биринчи медицина-санитарь себеллик берюно, терк медицина болушукъ жалчыту айбунганы, юйор медицинаны алынугъа, профилактика ишини игилендирге, стационар болушукъу жагыча кыругъа, энергияны агъван технологияны синджирге, медицина кадрланы хазырлауа.

«КъМР-де саулуқ сакълауно косоенди» республикалы закон къалай топуруладе? Ма аны аныкъларгъа кюрешгендиле Парламентни Уруну, социальный политика эмда саулуқ сакълау жаны бла комитетини улуу жыйылуна къатышканды.

«КъМР-де саулуқ сакълауно косоенди» республикалы закон къалай топуруладе? Ма аны аныкъларгъа кюрешгендиле Парламентни Уруну, социальный политика эмда саулуқ сакълау жаны бла комитетини улуу жыйылуна къатышканды.

«КъМР-де саулуқ сакълауно косоенди» республикалы закон къалай топуруладе? Ма аны аныкъларгъа кюрешгендиле Парламентни Уруну, социальный политика эмда саулуқ сакълау жаны бла комитетини улуу жыйылуна къатышканды.

Къабарты-Малкър Республиканы Правительствосуну

БУЙРУГУ

2013 жылда 25-чи январда

№49-р

«Къабарты-Малкър Республикада уруну жаны бла социальный партнёрлукну ююсгенди Къабарты-Малкър Республиканы 2008 жылда 22-чи июльда чыгарылган 50-РЗ номерли Законна тийишлиликде:

«Къабарты-Малкър Республиканы 2008 жылда 22-чи июльда чыгарылган 50-РЗ номерли Законна тийишлиликде:

Экономика

Байламлыкъла кючленедиле

Къабарты-Малкър Республиканы Россия регионларында сатуу-алуу представительстволарны ююери бла болупты 1,718 миллион сом багысы товар сатылгъанды. 2011 жыл бла тенгешдиргенде, ол 6,8 проценте кёбюрек болгъанды, деп билдиргендиле КъМР-ни Экономиканы айныту министерствосуну пресс-службасындан.

«Къабарты-Малкър Республиканы 2008 жылда 22-чи июльда чыгарылган 50-РЗ номерли Законна тийишлиликде:

Къайгырыу

Кредитле - сабан ишлеге

«Россельхозбанк» ачыкъ акционер общество бююююкде жаз сабан ишени ишени бардырыгъа кредиттени берип башлагъанды. Ол жумушлагъа деп 34,9 миллион сом бөлөнгенди. Саулга да бу финанс махкеме озган жылда къыргызда кезуило эл молк ишени бардырыгъа белген ырышкыны өлчөми 138 миллиард сом болгъанды.

«Къабарты-Малкър сатуу-алуу эм экономика вопроса жаны бла представительстволаны 2006 жылда кырал башлагъанды. Шендо РР-ни 25 субъектинде аллай онекиси ишлейди.

Бизни кюр.

Акция

Халал кёллююк

Быйыл жетинчи кере Профсоюзланы юююнде модельер-дизайнер Мадина Сапарлыны башламчылыгы бла «Къол азычыкъда дуня» депен акция бардырылганды. Аны магъанасы: ата-анала концертге билетле сатып аладыла. Битеу аладан тиктеги ачык бир сакъат сабийге инеде жарык жашагъа койюрге бериледи.

Концерт

Ата-аналагъа бла сабийге акцияны кырагъанла тынгълы концерт жазырлауа эдиле. Нальчикде Искусстволаны школуну тешуу коллективлери, молк коллекциялары да бек сейирлик эдиле. Куба-Таба элден орта школуну окуучулары уа аски обидандан эткен жайрыкъларын кёргозгендиле. Бу сабийле бла факульту

устан Ирина Захарина ишлейди. Ол къызган театр-студияда кийимлени эски-букудан эдиле. Прохладный шахарда «Подми» мода театрыгъа жюрюген сабийчилик «Къоубурукъ» деген коллекцияларын кёргозгендиле. Таулу элдеде да школлага былай театр-студияла ачыла, аламан болукъ эди. Жыр, тешуу, молк студияланы магъаналары

алгебраны, географияны неда русе тилини дерслерини магъаналарында да толукоду. Чыгармачылыкны дунясына адам биринчи атламырны сабийлигинде этерге керекди.

«СУРАТДА»: «Бек аруу балачыкъ» деген конкурса хорлагъан сабийле.

Ахыры 2-чи бетгеде.

Билим берюу

Башчылыкъ этген советни къолундан не келеди?

Быйлым эли орта школунда окутуу-юйретуу процессин тынгылы жалчытыр муратда Башчылыкъ этген совет ишлейди. Битеуу билим берген учрежденияны директору Атаккуланы Иоржон быллай айтканды:

«Бек алгъа бу сагъынлган совет школны айнытуу программасын-башчылыкъ этюно магъанала борун тамамлауу стратегиясын тохашдырыкъ мардалик документин жарашдырыуно къолгъа алгъанды. Аны жазылауа тийишли адамланы барысын да къатышдырыгъаны: усталаны бла окуучулары, ата-аналаны комитетин, эли жамауатын. Педагогладан тинтиу иш, проектле жарашдырыу бла кюрешген чыгармачы къауулан кырагъанбыз.

«Башчылыкъ этген советни къолундан не келеди?» бек ахырында уа профессионалды бирдиктерген, бир кибик оюмуу тутхан педагог коллективни кырау эмда айнытуу» деген целевой программа хазырлагъанды эмда жашауда бардырадыла. Анда ишин баш жолу былайды: педагог стажина бла жыл сагына да къарамай, хар устазгъа да кесини ачын хушерин кёргозторге, педагог иш жаны бла энчи излемлери ёсдоре барыгъа керекли онганы кырау.

Ахыры 2-чи бетгеде.

Татлы къоншула
2 бет

Предпринимательлеге таплыкъгъа
2 бет

Биз аны факмуларына кьарс урабыз
3 бет

Саулуқ керек эсе - «Чайкагъа»
3 бет

Тишируланы кюно дегенликке, эр кишиле аслам эдиле
4 бет

«Скорая» кемчи жетер?
4 бет

Арсен КАНОКОВ:

Битеу муратларыбыз толлукларына ишеклигим жокъду

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Курорт тийиши арадажа ишлер ючюн а, бек алгыз инженер объектле керекдиле. Суу, газ быргыла, кир-кипчики тазалачу сооружежиле, ток ызла тартыргы тийишлиди.

Транспортну юсюнден айтханда уа, Бахсанно юсю бля баргын Прохладный-Элбрус жолу энда Кисловодск-Гара Сууланы эвени-Жылы Оук-Элбрус трасаны ишлетирге белгиленди. Энда башха автомагистральла кыраллыккъыла, кепюрле тап халга келтирилдиле.

«РФ-де транспорт системаны тапандарыну юсюнден федеральный программаны болушлугу бля уа «Налчык-аэропорту реконструкциясы

бардырылкъыды.

Ал тергевге кере, инфраструктура объектле кыруу-лашарна 35 миллиард сом керекди. Ахча федеральный эм республикалык бюджетден бөлунорюкю, аладаны тышында фондала да изиленилдиле.

Социальный объектле бля экономиканы бирикдириуде жоланы мағаналары уллуду. Къабарты-Малкъары экономикасын айнытуу жоланы халлары бля кыты байламдыла. Аланы тапандарыуа энци мағанна бергенбиз а арт заманда буюнда эсленеди. «КЪМР-де жол фонду юсюнден» закон къабил кереги бля уа бля сферга берилген финансланы кейбирте оит чыгырханда.

Жолланы тапандарыну юсюнден айтханда уа, былыр 53

километр жолга, 10 кепюрге ремонт этилгенди. Элде бля шахарлада социальный объектле тегеректери, табигьат кыыйлыкпыладан сора бузулган жолла да тап халга келтирилгенди.

Буюнлюкде уа Кисловодск-Гара Сууланы эвени-Жылы Суу-Элбрус трасаны кыруулуна энци мағанна берилди. Ол битдирилсе, тау-рекреация комплекс буюнда хайырлы болукъду. Бу траса Минеральные Воды эм Приэльбурье федеральный мағаналы курортланы байларкыды. Ал бля турист аэропорддан Элбрус къыска заманы ичинде жетилкыдыла. Жол битдирилсе уа, тауу шимал жанында кыруулушу башларга оит берилди.

Анда битеу дуняа даражалы балеология курорт кыруарга бля парды.

Буюнлюкде уа отраслыни ишин жайытырга мурат барды. Ол санда жолга ремонт этгенде хайырланган техниканы сатып алыргы керекди.

Къабарты-Малкъар алгыз барыну тохтатмады. Бизни эл мюлкю, туризми, промысленносту, кыруулу материалла чыгарыну айнытырга битеу отгарыбыз бардыла. Бу отрасле республикалы стратегияда да бардыла.

Муратарыбыз жашауда бардырылкъларына ишекликке юрүлду. Бизни халкъ иш келюлю, мажарыулуду, эричкети туюлду. Бу затла уа бизге жетишимли болурга себеплик этедиле.

«Жолла эм транспорт» журнал, 2012 жыл декабрьде.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу 2013 жылда 14-чу январьда чыгарылган 15-ПП номерли бегимине тюзетиуде кийириуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу Б Е Г И М И

2013 жылда 28-чи январьда №25-ПП
Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу бегим этеди:
Къабарты-Малкъар Республиканы 2013 жылга эме 2014-2015 жылланы план кезуине жарашырылган энда Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу 2013 жылда 14-чу январьда

55-1	85.11.1	Налчык шахар округда КЪМР-ни Саулук сакълау Министерствосу «Перинальный ара» кырал саулук сакълау учреждениеыны роздалларына, ашшер беломмерне ремонт этюу	11 024.85	№25-ПП
------	---------	--	-----------	--------

чыгарылган 15-ПП номерли бегими бля къабил керилген республикалы адрес инвестиция программасына бляй тюзетиуде кийирге:
1) 49-чу позицияда – «17166,73» дегени орунунда «160141,88» деп жазарга;
2) бляйлы 55-1 позицияны къшаарга:

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу Председателини кыулугун толтургын И. МАРЬЯШ.

Редакцияга писъмо

Татлы къоншула

Багъалы редакция, мен тугъаны бери Жангы Малкъарда жашайма. Атам Ацкнаны Хасан 1960 жылда, эл къурала тебиргенде, Жемталадан келген эди бери. Ол кезирде Жанхотигдан Отарланы Ахмат да юкюрю бля кечеми. Эки къаууму да, къоншу болуп, барак койлерде орналдыла. Ол колхозда малчы болды, атам а пилорамада агач жарды.

Юй бичиле уаак сабилей болгъанлыккъа, колхоз ишден кычмагъандыла. Анам Алтан юч жаш бля юч къыз есюрденди. Аминат а беш жашында бля бир къызын аласыды. Таматаларызы бир бирлери

Отарланы Ахмат бла Аминат.

диде. Ингриде Аминат юйге къайтхан эди. Алай а аны бирегисине къалады. Экинчи юч эртенликде уа, тишери аш-суу элтип, болныцага барды. Атам-анам ызларына къайтычкы, саусузга ала къарап тургъандыла.

Токъсан бешинчи жылда атам кыты арууду. Ахмат эртенликде ише бара туруп, ингриде андан келсе да, бек алгыз бизге къайтып, атам халы кепюр, кеп хатар да алып, юйюне андан сора баргъанды. Алай кеиракъ къалса, ол аны терезеден къарап сакълай эди. Ала да бир игте 20 да агыз къарындашча эдиле.

Атам 1995 жылда ауушды. Алай, аруу айтып, бизни жапсарырга юреше эди. Кеси уа бек бушу эттен эди. Сора кеп да турмай, аруп, болныцага туюшди. Биз аны кере барсакъ, ол а къурдуу ата-бизни юсюнден хатар айтыр эди. Сора эки жылдан ол да дуниясын алышды.

Ахшы аталарыбыз не медед, кетиде. Алай аналарыбыз бизи ызланган жолубуздан чыгармадыла. Бусагъатда да бир бири алтыныча, юрютюк, ашыбыны ашыбыз, бир юйюра хашайбыз.

БАТЧАЛАНЫ Лариса.

Ацкнаны Алтын бла Хасан.

биз асыры аруу жашагъандан, биз асыры да, тоз да тугъан эгечелча, къарындашчалар эди.

Ахматны бир юйде конфет-къулак, гыржын турам болса окулана, анала андан барыбызга да юлюш этгенди. Кыска айтанда, сеник-меник болмай тургъанды. Колхоз адамларына журта салырга бер юлюше берген заманда да къонушалханбыз. Бир бирибизге болуша, билелик эте, ол жумушу да тамамладыкъ.

Эки юйор да, кеп жылланы бирге алай талты жашагъанларындала, аналаны къыйнлары уллуду. Буюнлюкде да, алада ара, арада алмат келишиуле аз тубоидиле. Сабилай да, Бир кере атам бля анам жумуш бля Нальчыкге кетиде. Гитче къарындаш, ойнай тургъанлай, юй башха чыкъган басхычдан жыгылып, башын ачтыды. Осагъатлай къайгырылу къошуларыбыз жашкыны болныцага элте-

Темирланы Анатолий хазырагъандыла.

Ахшы аталарыбыз не медед, кетиде. Алай аналарыбыз бизи ызланган жолубуздан чыгармадыла. Бусагъатда да бир бири алтыныча, юрютюк, ашыбыны ашыбыз, бир юйюра хашайбыз.

Халал кёллюк

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Эм аруу балачыкъ
Жыл сайын концертни ахырында «Горнка» газет «Бек аруу балачыкъ», «Бек аруу къыз» деген конкурсларды хоргажанлары саугъалады. Быйыл бирини саргылылган оршиуде Османланы Елена бла Андрей Колесникову къызчылары Жанна, Кушовланы сабиляри Милана бла Астемир онгу болгъандыла.

Османланы Елена айтханга кере, Жаннаны бек тири къызчыкъды. Алты жылчыгы болгъанлыккъа, юргеине этилген эки операцияны кетюлган эди. Андан сора, реанимацияда эки ыйкыны кесиллей тургъанлыккъа, врачланы къыйнамагъанды.

Жаннага болныцалада кеп балачыкъга жарыкъ келюшюкю. Оксургъа, жазарга, сурат ишлерге бек сюеди.

Милана бла Астемир Кушовла уа экологияде. Аланы аталары Хасан Волный Аулда участка мелиционер болуп ишегенди. 2011 жылда 14-чу ноябрде аны елпогредиле. Бир къыйлыкны ызындан бу юйге экинчиш да жетеди: апталары билмей, машинаны бля Милананы бля Астемирни гитче эшеккерин Милананы басханды. Сабилай аналары Зарина Кушова

кёлсюлзюк этмедиле, алгъындыне эсе кеп ишлерге, кыты болурга юрешеди. Буйюкюру фатралары да жюды.

Жаннаныкъыга, Милана бля Астемирге концертте саугъала бергенди. Айдым Кангозов а Москвага барлыкды. Андагы врачла бу саусу сбайлешкен да, юргеинде да этериди, дейдиле.

Жюрек ырызлыкъ
Мадина Саралы битеу акцияга къатышхангага юрек ырызлыкъ болуп ишегенди. Фахму сабиляни юйретген устала бля Милананы ишни таммагъанларын чертгенди. «Горнка» газетни баш редактору Зарина Канукова уа: «Биз бирикме, битеу сабилярибизни насылып этрге кюлюбуздан келишиди», - дегенди.

Къабарты-Малкъарда тереин жандуурлук акцияла болгъанлары жамауат аруу ишле итингенни кергюздеиле. Республиканы «Русфонд» ушаш зат кырласа, баям, ары да авадиле сююк эвча етдюлукюде.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Башчылык этген советни къолундан не келеди?

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Бизни педагог коллективизини мындан ары да чыгармачылык энда профессионалды жаны бля есюене керекли ахшы онгла бардыла, ол а школны айныуу мурдорун тутайды. Эки педагогуу «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы устазы» деген аны жорушун кеси узуусу уа Россей Федерацияны битеуле билим берууню сыйлы ишчилеридиле. Башчылык эту ишни мурдорун авторитарный угъай, коллегиялы ону, устаз кесини жумушун кеси анализ этууню энда аны игилериде барыну демократиялы жоругу эм алгыз чыгады.

«Окытурга-алай эсе уа - эки кыты окытурга», деп жазыган Ж. Жубер. Билим эм биринчи квалификациязы категориялары болган педагог кадрланы уллу процентин есдюор муратда усталаны усталыклары заманада кетюруге энда есдюорге керекли болушланы кыруу билим берууге башчылык этууню амалларында

уллу мағананы тутайды. Педагог ишчилени аттестациялануу 2010-2015 жылгага перспективалы планы жарашдырылганды. Буюнлюкде 36 устаздан 30-суну бийик эи биринчи квалификациялы категориялары буюды.

Эл шимлу болушларында инновация процессте башчылык этууню тохтатмай игилериде барырга керекди, деп алай къарайбыз. Билим берууню эл учреждениеыны школ, койор, социум да ары кирген инновация онгларыны интеграциясын хайырындан арт беш жылда атаналаны тилеклерин бля инновацияланы сайлауда социальный заказны «жер-жерин» энцилгин эсге алырга, коллективни ичинде, педагоглары бля сабиляни арасында байламлыкъланы кучлендирирге онг чыкыганды.

Ол кезуине ичинде федеральный даражада экспертизадан этген «Формирование нравственных ориентиров личности, основанных на приоритете общечеловеческих ценностей», «Религия и толерантность», «Программа развития школы на 2007-2012 года» деген юч

проект жашауда жетишимли бардырылганды. Ючюсю да инновация мағананы тутан культура-билим беруу энда юйретуу ишни бирге бардырыуда школну эл социум бля байламлыкъланы кучлендирирге бурулгандыла.

Быйлай тынгылы энда къыйматлы конкурсларга школну къатышууна заркъаланы атаналаны комитети, башчылык этууню совети эм элини жамауаты бергенди.

2012-2013 окытуу жылда «пилотный», бизни школ 5-чи классда билим берууню федеральный къырал стандарты кийирилгенди. Ишлеп, хайрыланып турган программаны чеклеринде администратция да, бу классда ишленген усталаны барысы да курсларга юрюргенди. Окытуу-юйретуу процессте жангычылыкны усталаны бля юйретуучолени жалаанда тынгылы, ишни халини ити билген энда ахшы усталыгы болган коллектив бля жетишимли кийириге башламчылык этрге болукъду, деп алай къарайбыз. Бусагъатда билим берууню айнытынуу 2011-2015 жылгага

федеральный целевой программасын чеклеринде педагог кадрланы усталыклары кетюрууню программасын жангырты энда «Бизни жангы школубузну кадрлары» деген проектни тамамлау жаны бля ишни андан ары бардырабыз.

Буюнлюкде бизни билим беруу учреждениеыбыз, педагоглары аламат чыгармачылык потенциалына таяна, кеп жылланы ичинде тохтатхан ахшы затланы сакъларга энда айнытырга, ата-аналаны бля окытуучулары башламчылыкларына болушурга итнеди. Айныуу мындан ары жолу-окуучуларга шендюю обществода кеси алына жашуа этрге керекли интеллект, инсайлык энда ниет жаны бля айнырча онглыны жалчытыуду. Аны бля бирге билим беруу-юйретуу процессини жетишимли кыруу энда турлюнине кийирги юлюн, башчылык эту ишни дайым профессионализациядан килнеди, биз а анга итнебиз.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий хазырагъандыла.

Бюджет

Предпринимательлеге таплыккъыса

КЪМР-ни Экономиканы айныуу министерствосуну гитче предпринимательствону есдюору бөлунюню таматасы Елена Лисун билдиргенге кере, республиканы Гарантти фонду озын жылда кепюрдолерин игилендиргенди. Аны ыркысыны 75 миллион сомга кёбейгенди, ол санда 60 миллиону федеральный бюджет бергенди. Шендю уа эсебинде 455, 9 миллион сом барды.

Саулай да бу оргын кыралып ишлеп тебирегени гитче эм

орталыкъ предпринимательство бля корушген 121 адамга 651 миллион сомга поручитель болгъанды. Аны хайырындан предпринимательле бир миллиард сомдан асман кредит алылганды.

Гарантия фонд 2009 жылда гитче эм орталыкъ предпринимательство бля корушенге финан себеплик этрге деп къурагъан эди. Аллай болушукну ишлерин башлап юч айдан асман урунганла алыргы болукъдула. Дагъыда бир энци-

лик - предприниматель банкдан кредит алама деген ахчасыны учреждение 70 процентинден кепге поручитель болмады.

Фонд Сбербанк, Московский индустриальный банк, «Россельхозбанк», ВТБ-24 эм Евростандарт банклары республикада бөлумлери бля этген келишимлерине кере, гитче эм орталыкъ бизнес бля корушенге кредит алыргы поручитель къагытланы береди.

Бизни корр.

Инновацияла

Карталаны чыгъарып башлагъандыла

Жылыны башындан тебиреп Къабарты-Малкъар Республиканы «Къырал эм муниципальный жумушлары закон» деген федеральный законга тийишлиликте универсалый электрон карталаны чыгарып башлагъандыла. Аны уллулугу бандка хайырыланыуу тентги бирди.

Анда паспортта, медицина страхование полиседе, пенсия страховой свидетельство эм банк картада болган информация киреди. Андан сора да, къырал эм муниципальный жумушлары таммагъат эркилик берилди, деп билдиргенди КЪМР-ни Экономиканы айныуу министерствосуну пресс службасындан.

Министерствону Электрон жумуш эм системала бля урдувание департаментини таматасы Чочайланы Мариям айтханга кере, универсал электрон картаны хайырындан адамла къырал эм муниципальный жумушлары колесине керек заманда, учреждениялага бармагъанлай, тамамлапкъыдыла. Андан сора да, жашау-коммунальный мюлк, связь, тюкендеде сатып алган товарланы багъалары эм башха затла ючюн хакъны тегерег онг болукъду.

Белгилеп айтырады, универсалый электрон карта башха картадан эсе иги кесекке калыштуу этилгенни. Аны жалгъан чыгъарып бек къыйын болукъду.

Картаны 14-жиллыклары болгъандан тебиреп заявление жазгъанлагъа быйлыкчы жылы ахырында дери берилди.

Аны алыргы сюегене Нальчык шахарны Хуранов ораманы 9-чу номерли юйюнде орналган «МОНОфункциональный центр по представлению государственных и муниципальных услуг Кабардино-Балкарской Республики» деген арагъа барып, заявление жазгъа керекди. Ара этргенинде тогъуздан ингрилик сегизге сурат, солуи конды сора, тохтасуз ишлейди.

Бизни корр.

Фермерлик

Къуралыулу мал къышлатыу

Май районыда Халаланы Расул башчылык этген къошда аспанысында тууар кыруу тутайдыла. Хууланлы Зулкарный алгыз эртенликде аш салып бошарга топленер арулар, башха жумушланы заманы да жетеди. Кыра ишден кычмагъан хаш, нени да тынгылы тамамлайды.

Хуууланлы Зулкарный.

Бу району Сарский элини къатында Асанланы Магомедни да тууар къошу барды. Энци мели фермада ол тийреде жашаган, таулу жачи да ишлейдиле. Тамата солурга кетсе, къошда онуну аны жашы Азамат этеди. Мында кон сайын 300 литр сют сауудадыла. Андан жау, бишлакъ хазыр-

лагъан предпринимательле аны литрин 15 сомдан алып кетидиле.

Къошда эжо тууар барды, аладан жаргысы ызыкешидиле. Мында мал аш эллек болгъанча уаэк болмай салынган тизлеуе жазгъатлык этедиле.

Малчыны иши жылыне не кезиуонде да тынч туюлду. Кышда уа буюнджа къыйнды. Хайыуанлагъа заманында ашларын, сууларын тапдыргъанлай тургъа керекди.

Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алиш алгъанды.

Кызылдамаш халкыны белгилг адамлары Биз аны фахмуларына кыарс урабыз

Гочияны Магомед жыш Рустанго быйыл 55 жыл болды. Алдын 36-сы театр факультети бейлымз эмче. Битеу уруни, совет, орт, миллет драмурунда да очмысланган аны фахму, Кыскарай театры сахнасында актёр кыурагы «Отелло» - Яго, «Саленины хыйларандар» - Жеронт, «Эки кызылдамаш» - Юрий, «Келини сайдуу» - Отар, «Ожбо бля Андрианд» - Татты эм башкалар окурачуу эинде кыгуландар.

Битеу алып айханга эе, 150 рольго жуурук. Аны кёз салыпкызо келтирген окуяны кыйнады. Бек одден хар савадо тёрт жонгы сыяк кыурагы керекти. Анга уа ол коч-кырууну жаңда кесини ил дуниасындан, жашуе, сахна сынауудун алады.

Рустан, театр бля чекленип кыломый, Эстрадада, родина да ишлейди. Бузугагда, актёрлундун сора да, Кыскарай госдарттеатры директору Ол Кыскарай-Малкыны, Кыскарай-Черкесин да сыны артистида.

Сынау келсе...

Кесине замандык келп жаш адамлама, Рустан да «театр бля ауугунда». Школ жылда гиче сана оюна салганды. Аны бошп, Черкескедеги музыкалы учишседе театр студияны, сора ГИТИС-да актёр факультетине заочно бошанды. Жаш актёрго, труппага келгенинеи, ролбля табылганды. Баям, тамата төбөдө улаган эр кишиле азлык эштеуе болуп эди, 22-жылгында ол П. Фрунзенин «Бабуча, Атанда, Данель эм Дарданель» деген пьесасында кыарт Дарданельни сыфатын кыураганды.

Жаш актёрго ол тынч жумуш болмаган баямда. Алайгычы Рустан кес да жашырмайды. Жаландан бени гриммин, парикни, саквалны хыйырларындан кыарт эпип кыомый, келп жашагандан кишини жорштон, кымылдуу да унутпай, оёбөтчинин да ушатырыга керек эди. Бюджет люкке ол ролго эсиине тшоесе, аны жаңыдан ойнарыс келеди.

Жана кыарай труппада оюн салындайды Гочия улу анга кыаташмай. Бизни фактуурасы аны асламында комедианы артистична тандайды. Кертиси да алайды. Алай Рустан, келп фахмулу актёрлама, торло-торло жарылакта да угай демеиди.

Кеси айтанга кёре, кыаруу аны бля бирге коле эсе, ол анга кыуандай. Алай кыуру ойнаккол тургандан эркиндери, бютонда улап барсан. «Жашуу кыуру колдогон кыруалып кыалмайды. Адам дайыма, трагедиялы болмулга да тшоетиди. Аланы уа сахнада кырогзостон изилем» - дейди жигитин.

Рустан бля малкыр театр Кертиню айтсак, Гочияланы Рустаны Малкырады «Мло сана оюнда» эсе, дискуссионги биликиди. Анда жигеринин да терклирилер жоктуу. Озгач эмюрде, кыарт чапылп, театрла кыруалы болулуда ишлей бериринде, «Сыноу асестубл калага тастырыла бля эчине адет кетип кыалганды. Ол аламат сынау энди Куйлианы Кыбайсын алай Малкыр эм Кыскарай театрлага да кыарды баштаганды. Анда да барды аны кыбайсы.

Жаландан озгач жыл кыарачилы актёрла бизге эки керек келгенде, бир нене ойналарын алып. Кюз артында тендерины кыатып, аны хыйырларын чуу раплаганды директор Гочия улу аламы. Оюнарын таулу алде, Нальчикде да кырогзотгенери себепли бу сытады бизни кыаруу керген эки спектактеге эс бургуе оюмур.

Конкурс Уста саугасыз кыалмаз

Бизни газет кел болмай билдирген эди дагыстанны жазычуу, бизни республиканы ашы шубку Магомед Ахмедов «Алтын Дельвиг» аты литература сауганы адуу тилден орусчага кыролгон чыгармалары кирген китебине оюн алганын. Ол эриштине малкыры поэт, драматург Эмеляны Мурадчин «Зеркало керкелу» деген китеби да кыал тышканды. Намзуланы Георгий Яропольский кырогзенди, кеси да ол Таганрогда «Ноанс» чыккыганды.

Бу грамми «Литературная газетан» башламчылыгы бля 2004 жылдан бериледи. Ол онданыны Антон Дельвий Александр Пушкин бля бирге 1829 жылда кыураганды. Андан аталганды саугасыга да позитивини кыуруу Ал жылда бля эришуде хорлаганла 30 минг сом алгандыла. Быйылдан башлап, лауретпага - алтын майдал алынаганды - миллион сом, номинативини берилгенди. Битеу алып айтанга, оюнунда. Миллет авторлдан «Поэзия» конкурса Эмеляны Мурадчин бля Магомед Ахмедов болгандыла. Биринчи китебаны аллай бийик даражада эришуде жибереги деп чыгаржаркы бир кесек эини болганды. Алай бля «Алтын Дельвий» бек сылырга бурулганды.

Сюз жигитибизни кую бля айтыргы оюунгерини ол кыруунга алай амал бля жеттирдиги. Мен бу оюнго барганында, танышларыма - эр бля аны кой бийчесине - тлобөл кыалама. Жаныбыз бля Рустан оздасы, салам берип. Эр киши уллу хумет бля сорган эди: «Ол Гочияланы Рустанды да?» - деп, кеси кесине инанмаганча, анда жылдан берп оюнген актёрну кёрогге онг чыккыгына кыуана.

Сатиря бля чам

Интервьюларыны биринде Рустан быйлай айтды: «Ингриле бля чам халпарла жазма да, аланы кыаруучуу алында окуймуй. Ол кылай торло кыарганына кёре, репертурамы алай кыурай». Аны чыгармачылыгында бу жанр да уллу жери алады. Жазуучулук иш бля ол эртеден кюрөшөди. Баям, бириниден, сатирикке болмагандан, экинчиден а, кыаруучуу сахнада айтыгы болуп алады кыолуна кыаламы. Ал жылда ким эшитмегенди аны хамамны директору халпарынды? Ала халкы жанрга бурулганды. Арт заманда уа ол жашауда кемчиликте, заман бля бирге келген эрини болмулга, адмаланы кыуруу кылыкларына эс бурды.

Сез оюнчон, «Танышырга оюмер» деген халпарда эпип киши газетледе болупу билдирилеге керек, жашауна жарык тюрсиюне кыошарга излей, жак кыызга оёлөшөди. Болучууша, арада колколо болупла туурадыла. Киши бюгонно жаш тюрсию жаргонун аныламагандан, да болды алай. Ма былай халпарла бля Рустан бюгонно эр кишиле, тишируаланы да халлерин, жашауга кылай торло кыаргандары ачыктулаиды.

Полициянын жолда этуочулорине да кыартай, сабыле тууган ююно алында кишиле бля кыатылганы араларында ушаксыга, кочнуш тишируалу бля бир бирге зарлыкларында, улаган эр кишилеи арчака барган халпарларына да тынгылатды Рустан. Ол аланы жазып кыомуй, ойнаганд да этеди. Хар биринде кыаруучу, кыончунуу, элпеси, жуугун танп, ююлери. Кеси а кёре болуму?»

Рустаны оюнген жигиттери да бардыла. Мыстыканы аузуна тшоюнч, кыуанмазылыгы ол бир ишекчи билдирди. Хожаны юсю бля уа халкы кыруунда келген ашы адеттерин, бюгонноке кемчиликени да ачыктулаиды. Гочия улу бирини болуп Кыскарай Эстрадада сатиряны, чамны эни жардага, аны бийик даражада жетиридиги. Кыскарайчылыны сёзге усталыкларына окуяланды. Биз анга, Рустаны Эстрада номерлери кыарай, дагында бир кере тшоюнөбиз.

Энтра бир жангылыкты. Сахнага кой хыйраныны чыгарга тургандыла. Мен билгенден, эшекни кесине нөгөр этип сахнага бирини Рустан чыгарганды. Ол Хожаны да хыйраны, аны ушак, жол да нөгери.

Алайды да, Гочияланы Рустаны биз жазычуу, актёр, режиссер хундерлене да кырс урабым. Малкыра аны, Кыскарай театры да уллу тансыкчылы бля сакайлыбыз.

САРАК/ЛАНЫ АСИСТ.

Жерибизни аламатлыгы, тамашалыгы, аны ариу хауасы, гара сууларыны дарманлыгы, сёзсоз, битеу дунитга да белгилти. Биш кыруалардан окуяна тер кеп адам келп, салуукларына бакдырып, зауулык алып кетилди. Биринчи кон дарман балчык бля бакдырыла бириздан сора суу процедураны өтеди. Ол жумуш да Марианнаны кыуналдады. Берн асламында суукк тийген келеди. Андан сора да дарман балчык-урдогы арууладан эм санларындын кыйналганылга болушайды. Конне жиберемагу жуука адам бу кабинетте келеди. Аны кыатнда оюуда а Елена Дмитриева кюрөшөди. Ишин да иги билген керекте, тирн адам.

Фоторепортаж

Саулык керек эсе - санаторийге

Солбируваны эш баш медестра Гериляны Светлананы чыкырып, санаторийи иш бля мени шагыры этрге буроды.

Ала бля бирге анда болганды битеу процедура кабинетте кыарт чыккыгыбыз. Бек алгы Тамбухан калдан келтирилген дарман болука бля бакгандан гидропатагий багыта барбам. Анда медестра Марианна Ширитова ишлейди. Кеси да келгенге бет жарыкты тобориди. Эрч бюкорганына кёре, сауулгага тюрсию торло амалла этеди: биринин арууган жерлерине дарман балчык салады. Ауруунга кер, тюз да бир башындан кыгалган жерлерине балчык жагыдады. Ол багыту 15 минут бардырыла. Андан сора адамла, бирз

Бери а аш орулары кыйналганла, кыан тамырларыны басмылары кёрологенге, гайморитери болгандыла, простатиди эм дагында келп баша аруудан тынчыла талмагандыла келеди. Алагы лазеротералия, магнитотералия, ультраукук эм электро-фарез багытула этиди. Лазеротералия жангы амалдан бириди.

Эрч Холахманланы Халимат а кыан ичген кыуртла бля багыда. Ол халкы амалы халпарын шимте-эште туурбам. Жазда аланы келде керген да этебиз. Аланы хыйранганла да бардыла. Алай эрч айханга кер, ала торло-торло жанауачыкылары кыурангы ичмеди да, жибосонде аруулло болганда. Халимат хыйрангангана уа энци лаборатория

Медестра Марианна Ширитова Кыдырланы Зуураны акыларына дарман балчык жагыда.

ОКУТУУ «Билим беруучу юсюнден» закон битеу россей школну тюрлендирегу

Президент «РФ-ны Билим беруучу юсюнден» законна кыш салганды. Аны жарашыруу иш южыны ичине бардырып чыкты. Законну биринчи версиясын тексти кел кыалмай 40 бетден кыураганд эди. Анда бек кел уаккы воспораны юсюринден да айтылады, вузун професорларыны иш кылыларыны өтмөлөрини юсюринден окуна.

Виктор Садовничийн, МГУ-ну ректорууну билдиргенине кёре, проект ююру, уруну праволаны, антимонепольный правону мадарлары юсюринден окуна анылагыла бери. «Декоративный мардала асыр кел болса уа, кыайсы законну да оюу кыоруга болукту», - деп аныгылтады ректор, биринчи варианты юсюндан ады.

Южыны ичине проект келп торлоу эксперт эш Интернетте жармуат тынгылаудан өткенди. Эни сайхта 11 минт комментарийи жибериленди. Тынгылаудан сора граждандарны тозетуулери жангы текстини версиясы кирилдилгенди. Андан сора уа даулашпа андан ары бардырылгандыла. Ахырында а Кыскарай Думада биринчи эш экинчи окылулады текстан ары игиленирдинди.

Кыскарай Дума билим беруучу юсюнден комитети председатели Александр Дегтярев айтканыча, Кыскарай Думаны комитетине 600 миң граждандар 40 миң коллектив билдирүү келгенди. ПТУ-ла кетерилдиге бир кезиуде бардырылган кызы даулашланы кезиулеринде башланган профессионал билим беруучу кетерину юсюндан айтыла эди - ПТУ-ла болуруга керекминде, топиоломпоне? Ахырында уа башланган билим беруучу орталык профессионал

билим беруучу эки программасы кырогзоттолген эди: квалификациялы ишчелени эмер азылдоу специалтисти кызырылу.

Законкор оюзолгон замандан келп тозетуй кирилген эди, бир талай жартылык кетерилип.

Сёз оюнчон, законпроект «ююру билим беруучу» деген аныгылтула чыккыгы эди. Анда айтканыга керек, художестволу эм музыка билим беруучу уллу эс бурлуруга керекти.

Балетте билет барды. Россиеде эртелден бери да тохташканыча, бир-бир окуучу юйөлдө, сез оюнчон, балет, музыка учишсе, леде, бир кезиуню ичине школ эм профессионал билим берилип турганды. Ол окуучу юйөлдө сабыланы эни конкурсу бля алгандыла.

Аланы окуучу программаларында белгиленингенича, жаландан школ предметкедан, историйдан, биологиядан угай, профессионал дисциплиналадан да درسене бериле эдиле: «РФ-да билим беруучу юсюнден» законда алгы ол торло жармулга эс эс бурмулга эди. Алай бля уа бир кыуруу учишседе закондотатый майдандан тынчыла кыгалган эдиле.

Бусугагада уа окуучу заведенияг а интеграция эпиген окуучу программаланы хыйрангыны аркинин берилгенди - бек кезиуню ичине торло-торло программаланы тюрлю-торло берилди. Жаны окуучу юйөлдө торло-торло усталыклары сайларын сабылени алырга болду, окуучу бери андан сора алагы жаландан аттестат угай, эни орта профессионал билим алгандарына шагытлык этген диплом да берилгиди.

Дагында былай бир магнаны шарт барды: «РФ-да билим беруучу юсюнден» законда «школла

кыруу» кыурулу» деген аныгылтама барды. Бу арт жылдада школлада сабыле кыйын болулуга тюрсию керек. Анда айтканыга керек, анда бля бирге уа ата-аналаны бля байланы даулары айтпалмайдыла. Алагы алай эркинлик берген регламент документле хазна жок эдиле. Алай даражаны тамам-тарк тоюе баштагандыла.

Энчи негиз иш топиолоду. Законна керек, школдо эрчи билим беруучу кеси алына тамамланган иш топиолоду: федеральный кыруал билим беруучу бюсунды эм эни стандартлага кёре кыурады. Аны бля бирге уа, школдо эрчи билим беруучу алы аны оглары кенгилдиди: ол торло жумушланы огылар кебюрок болукулуду.

Кыурагында бир торло кыурады болганды сабыле ишледе эни жангы окуучу юйөлдө кыуралыкында. Алай сабылеге кететууп билим беруучу кымайтыла мадарлары хыйрангылыкыдыла. Законда билим беруучу юсюнден эни айтылды.

Инклюзив программала бля ишлене школаны директорлары оюмларына кёре, ол школла окуучу хар сабыле ача эс-тс керге келп бисонорго керекти. Сёз оюнчон, Москвада халкы олуур бери жылда 240-дан 360-а эри миңг оюн блонюнда, ол ача сабыни диагностика керек тохтадырылганды.

Этледе устазлга - эчичи эс

Эрч Холахманланы Халимат а кыан ичген кыуртла бля багыда.

Андан сора да тамаклары кыйналганы, бурунларыны хронический аурулары болуп, соулмай кыйналганланы ол эни аппаратада процедурада этеди. Алада дарманла тылуу халга берилгени, адманы арууган жетериле кыурулады.

Медестра Елена Дмитриева лазер терапианы бардырады.

Тамата медестра Гериланы Светлана дарман сала турды.

Ала бля 15 минут жагыдады. Ол процедура бек аздан он кере этилери керекти. Андан сора да, суну ууак шоржыкылага бөлдюрюп да жуучуруудыла. Бу процедурады Кулина тынгылы бардырады. Биз бля ванналары тазалады, анга жангы суу жиберип хазырлайды. Адмаланы иш ишине бек бюсюрөйдиле.

Лариса Фахмушова да санаторийи сынаулу ишчилеринден бириди. Келп жылдан берп гинекология жангы бля аруулары болганды, чегилери арууп кыйналганланы дарман балчык эм гара суула бля багы-

Бу амалны хыйранганла да, аруулары унутуп, кыуанч тылары болуп кетилди.

Санаторийе солугуанланы кырууларынды хийим дарманла бля багыты этилери тшоугенле болса, алагы тамата медестра Гериланы Светлана кыарды. Процедура кабинетде керек болганлага дарман салады. Кысуу жангыда деп, адмаланы анда бек мактадыла. Светлана да «Жайда» эртелден ишлене, сынаулу специалтеден бириди.

Бусонда, бир-бир программаланы юсюринден да аныгыланылу айткыгандан кыада. Закон МГУ-ну эм СПГУ-ну статусканы бийкелени да четреды - ала, Федерал эш миллет-тинтуу университетле, кесирини билим беруучу стандартларын тохташдырыгы эркинде. Алай алай эркинлик дагыда бир кыурам баша сулгага да берилеге болукулуду.

Абутиренттеге да жангылыла барыла: келп жашдан башлап вулгага кириуню жоруклары торлендирилди. Абутиренттени асламына университетте кириуну баш лыгатысы бийк окуучу хазырлау бөлонюме жак тлемерек болуучу эркинлик болуучу. Аны бля бирге уа ол лыгатыны жангы бир кер хыйрангыны жарайды.

«Российская газета»

